

Riktlinjer för hållbar bygg och anläggning

Diarienummer KS2019/492	Fastställt av Kommunstyrelsen	Datum för fastställande 2023-02-14
Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentet gäller för Kommunens nämnder	Giltighetstid Tillsvidare
Revideringsansvarig Kommunstyrelsen	Revideringsintervall Vartannat år	Reviderad datum
Dokumentansvarig (funktion) Hållbarhetschef	Uppföljningsansvarig och tidplan (se punkt 5) Hållbarhetschef februari 2024	

Syfte

Riktlinjerna ska säkerställa att kommunen bygger och anlägger på ett långsiktigt hållbart sätt, i linje med lokala, nationella och internationella målsättningar.

Förutom att visa riktningen ska detta styrdokument stärka samarbetet över olika verksamhetsområden och tydliggöra processerna inom kommunkoncernen.

Riktlinjerna ska också bidra till ett lärande och öppna upp för dialoger med externa aktörer kring hur vi tillsammans kan öka hållbarheten i varje projekt och därmed skapa ett hållbart Falkenberg.

1. Riktlinje

Riktlinjerna redovisas utifrån de tre dimensionerna av hållbarhet:

- Ekologisk hållbarhet
- Social hållbarhet
- Ekonomisk hållbarhet.

Under respektive dimension finns tre övergripande riktlinjer. Till varje riktlinje finns även ett antal förtydliganden som också behöver tas hänsyn till genom hela bygg- och anläggningsprocessen.

Ekologisk hållbarhet

Den ekologiska hållbarheten sätter ramarna i varje projekt. Det är inom den ekologiska hållbarheten det skapas förutsättningar för långsiktig social- och ekonomisk hållbarhet. När vi bygger och anlägger förstärks därför den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna samtidigt som vi minimerar byggnaden och/eller platsens klimat- och miljöpåverkan. Vi strävar alltid efter att skapa cirkulära och resurseffektiva kretslopp där vi tar hänsyn till planetens gränser.

Vi förstärker ekosystemtjänster och den biologiska mångfalden

- Vi ser den biologiska mångfalden, befintlig vegetation, grönstruktur och dagvatten som en resurs och vi eftersträvar att behålla befintliga lokala kretslopp.
- Vi prioriterar ekosystemtjänstvärdena i utformningen av byggnaden eller platsen.
- Vi tar hänsyn till platsens topografi för att undvika sprängning och minimera schaktning.

Vi bygger (om) och anlägger med sikte på klimatneutralitet

- Vi beaktar klimatpåverkan tidigt i planeringen och använder oss av livscykelanalyser (LCA).
- Vi föreslår resurseffektiva lösningar och material som i ett livscykelperspektiv (LCA) minimerar klimatpåverkan.
- Vi uppmuntrar nya innovativa lösningar som minimerar byggnaden/anläggningens klimatpåverkan under hela dess livscykel.

Vi bygger och anlägger så att det skapas cirkulära och resurseffektiva kretslopp

- Vi hanterar schaktmassor, material och konstruktioner så att de inte behöver flyttas, kan återbrukas eller återvinnas.
- Vi använder material och produkter utan farliga kemikalier.
- Vi bygger (om) och anlägger så att byggnader går att demontera och återbrukas och/eller återvinna.
- Vi gör val för att minska den totala belastningen på infrastrukturen i samhället, exempelvis VA, elnät och vägar.

Social hållbarhet

Att bygga socialt hållbart betyder att vi bygger och anlägger för att **alla** människor ska ha möjlighet att leva ett gott och hälsosamt liv i Falkenberg. Byggnaden och/eller platsen motverkar alla former av diskriminering och exkluderar inte någon. För att skapa långsiktigt attraktiva miljöer utgår vi från det som kan bevaras, förstärkas och det som behöver utvecklas.

Vi formar våra byggnader och platser så de passar alla

- Vi beaktar tillgänglighet, trygghet och allas rätt till delaktighet tidigt i planeringen.
- Vi ser till att det är enkelt att förstå och röra sig inom- och utomhus oavsett rörelse- och orienteringsförmåga.
- Vi riktar en plats eller byggnad mot en specifik målgrupp om vi bedömer att det stärker perspektiven utifrån helheten i området.

Vi skapar mångfunktionella, attraktiva och hälsosamma byggnader och platser

- Våra byggnader och platser ska kunna användas till olika verksamheter olika tider på dygnet.
- Vi ser till att allas möjlighet till rekreation och återhämtning stärks.
- Vi bygger och anlägger med god arkitektur, design och konstnärlig utsmyckning.
- Vi beaktar och bevarar platsers och byggnaders kulturarv.

Vi bygger och anlägger för att stimulera en hållbar livsstil och en aktiv fritid

- Vi formar byggnader och utemiljöer som stimulerar till rörelserikedom, fysisk aktivitet, spontan idrott och lek oavsett ålder och oavsett rörelse- och orienteringsförmåga.
- Vi beaktar särskilt yngre barns och äldre människors möjlighet till en hälsosam och aktiv fritid tidigt i planeringen.
- Vi underlättar för verksamheter och hyresgäster att vara cirkulära och resurseffektiva.

Ekonomisk hållbarhet

När vi bygger och anlägger ekonomiskt hållbart utgår vi alltid från byggnadens eller anläggningens livstid. Ekonomisk hållbart byggande i Falkenberg är robust, hälsosamt och anpassat till ett föränderligt klimat. Vi strävar efter att hitta lösningar som hushållar med jordens resurser och skapar låga livscykelkostnader och låg livscykelpåverkan inom alla tre dimensionerna av hållbarhet. Vi vill också gå mot en mer cirkulär ekonomi där byggnadens och anläggnings resurser ses som ett kretslopp. Upphandling och extern dialog är ett av kommunens viktigaste verktyg för att uppnå ekonomisk hållbarhet.

Vi skapar förutsättningar för en hälsosam och inkluderande mobilitet

- Vi prioriterar gång- och cykel- och kollektivtrafik före biltrafik när vi planerar och anlägger vägar och parkeringar.
- Vi utformar trygga, tillgänglighetsanpassade och säkra trafikmiljöer för oskyddade trafikanter.
- Vi planerar för att minimera fysiska och psykiska barriärer. Särskilt med fokus på barn, ungdomar och äldre.
- Vi planerar för en hållbar mobilitet där åtgärder som bidrar till ett minskat bilinnehav och ett ökat delade av fordon främjas.

Vi bygger robusta byggnader och anläggningar utifrån ett livscykelperspektiv och ett förändrat klimat

- Vi planerar, bygger och anlägger så att det skapas en låg livscykelkostnad och lång livstid.
- Vi bygger och anlägger flexibelt. Konstruktioner och utformning ska inte hindra om byggnaden/platsen behöver förändras över tid.
- Vi planerar, bygger, anlägger och väljer lösningar anpassat till ett klimat i förändring.
- Vi uppmuntrar till och vågar testa nya lösningar och metoder.

Vi bygger energiklokt med tanke på hela energisystemet

- Vi väljer resurseffektiva energilösningar som ökar byggnadens och anläggningens självförsörjning och avlastar elnätets kapacitet.
- Vi väljer värmesystem utifrån principen att det ska vara resurseffektivt, förnybart och låg klimatpåverkan.
- Vi verkar för att optimera och automatisera våra system för att effektivisera vår energianvändning.

Källa: Falu kommun

2. Arbetsätt och expedition

Riktlinjerna behöver systematiskt arbetas in och genomsyra de verksamheter som berörs av dem. Detta gäller både i verksamheterna var för sig, i samverkan mellan verksamheter och mellan de olika faserna i projekt, mellan projekt och övergång i drift.

Lärandet är centralt för att skapa stegvis förflyttning mot ett mer hållbart byggande. Därför ska varje projekt utvärderas och lärdomar tas med i framtida bygg och anläggningsprojekt.

Just nu pågår arbete på flera håll för att förbättra olika processer inom Falkenbergs kommunkoncern, där dessa riktlinjer kommer in på olika sätt. Med anledning av detta skickas riktlinjerna ut på ett provår/expedition för att testa hur riktlinjerna fungerar och bäst används i verksamheter och processer. Detta ger oss möjlighet att efter ett år utvärdera och förbättra och förfina riktlinjerna och koppla in dem på rätt sätt till de olika processer de berör.

Expeditionen ger oss också möjlighet att hämta in synpunkter och föra dialog med fler verksamheter och aktörer, både internt och externt, som inte varit involverade i framtagningen av riktlinjerna.

3. Ansvar och uppföljning

Alla berörda verksamheter inom kommunorganisationen har ansvar för att riktlinjerna följs och arbetas in i respektive verksamhetens arbetssätt och anvisningar/projektmallar. Under provåret inbjuds bolagen att testa och utvärdera riktlinjerna.

Uppföljning under provåret

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar för att följa upp och utvärdera riktlinjerna. Uppföljning görs under två tvärsektorieella dialogtillfällen under hållbarhetsutskottets sammanträden. Det första i april 2023 med fokus på lärande och en uppföljande dialog i april 2024 då fokus är att utvärdera och utveckla riktlinjerna.

Uppföljning efter provåret

Riktlinjerna följs upp varje år genom dialog med berörda verksamheter i april på hållbarhetsutskottets sammanträden. På så sätt kan riktlinjerna och utvecklingen i bygg och anläggningsbranschen och kommunkoncernens framsteg följas upp i de årliga nulägesanalyserna i Lokal agenda.

Uppföljning i klimatbokslut

Falkenbergs kommun och kommunala bolag gör årliga klimatbokslut. Vi mäter ännu inte alla utsläpp uppströms och nedströms våra bygg- och anläggningsprojekt. Detta är ett steg kommunkoncernen behöver ta för att ha ett fullständig och transparent klimatbokslut, men också för att det är ett verktyg för lära och utveckla och följa upp våra bygg- och anläggningsverksamhet får lägre klimatpåverkan.

Falkenbergs kommun har också anslutit sig till Färdplanen för klimatneutral och konkurrenskraftig bygg- och anläggningsbransch, och därmed har kommunen förbundit sig att kartlägga sina utsläpp, att följa de uppsatta målen i planen, bland annat att halvera utsläppen till 2030. Att ta fram ett styrdokument som dessa riktlinjer är också en del i vad kommunen förbundit sig att göra. Färdplanen följs upp varje år med vilka framsteg branschen tar.

4. Definitioner och avgränsningar

Riktlinjerna gäller hela kommunorganisationen och de verksamheter som deltar i någon form planerar och/eller utför samhällsbyggnationer, såväl renoveringar, ombyggnationer som nybyggen.

Under provåret inbjuds de kommunala bolagen att vara med och testa och utvärdera riktlinjerna för att sedan kunna omfattas av riktlinjerna efter provåret/expeditionen.

Externa aktörer i bygg- och anläggningsbranschen får med fördel ta del av dokumentet, använda det som del i sin verksamhet och bidra till ett hållbart Falkenberg kommun. De är så klart också välkomna att bidra med synpunkter på dokumentet.

Biologisk mångfald: Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive från bland annat landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem. (Definition enligt FN:s konvention om biologisk mångfald.)

Cirkulär ekonomi: En cirkulär ekonomi är ett verktyg för att minska samhällets resursanvändning och den miljöpåverkan som följer av denna. Genom ett mer resurseffektivt nyttjande av materialen i livsryttern kan deras livslängd och ekonomiska värde öka samtidigt som uttaget av ny råvara och deponeringen av avfall minskar. (Källa: miljödepartementets skrift om cirkulär ekonomi.)

Ekosystemtjänster: Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet används för att skapa förståelse för att människors överlevnad och välmående är beroende av de tjänster som ekosystemen ger. Ekosystemtjänster synliggör vårt beroende av fungerande ekosystem. (Källa: Naturvårdsverkets hemsida.)

LCC: Livscykelkostnadsanalys (life-cycle costing) är resultatet av en ekonomisk analys där totala kostnader och intäkter för ett system eller en produkt sammanställs över dess livslängd. LCC kan användas för utvärdering av olika alternativ vid utveckling, offertgivning, konstruktion eller underhåll av produkten under dess livslängd. (Källa: Wikipedia)

LCA: Livscykelanalys (life-cycle-analysis) är en metod för att beräkna miljöpåverkan under en produkts hela livscykel– från att naturresurser utvinns till dess att produkten inte används längre och måste tas om hand. Med en LCA kan du ta reda på i vilket skede av en byggnads livscykel en viss miljöpåverkan är som störst. Resultatet kan du sedan använda för att projektera och bygga med mindre miljö/klimatpåverkan. (Källa: Boverkets hemsida)

Mångfunktionalitet: Betyder både att det vi bygger och anlägger ska vara möjlig att ändra. Tidsperspektivet beaktas särskilt. Om möjligt ska byggnaden/platsen användas över hela dygnet och till flera verksamheter.

5. Koppling till lagstiftning och andra styrdokument

Denna riktlinje ska ses som ett komplement till gällande lagstiftning (Miljöbalken, PBL, Barnkonventionen mfl) och övriga styrdokument inom kommunkoncernen. I många av kommunens styrdokument kan mer detaljerade riktlinjer återfinnas som behöver följas i kommunens bygg och anläggningsprojekt.

Kommunen har anslutit sig till Färdplan för klimatneutral och konkurrenskraftig bygg- och anläggningsbransch och behöver ligga i linje med denna.

Samtidigt som detta styrdokument tas fram pågår en rad andra processer där andra styrdokument tas fram. Här nedan listas därför samtliga styrdokument som kommunen har eller håller på att ta fram och som kopplar till riktlinjerna.

Befintliga styrdokument

- Lokal- och fastighetspolicy
- Översiktsplanen och fördjupade översiktsplaner
- Klimatanpassningsplanen
- Riktlinjer för solesproduktion
- Avfallsplan (revideras)
- Program och riktlinjer för utomhuslek
- Kulturmiljöprogram
- Program för kemikaliesmarta förskolor
- Cykelstrategi
- Tillgänglighetspolicy
- Policy för barnets rättigheter i Falkenbergs kommun
- Policy för fordon, arbetsmaskiner och transporter
-
- **Styrdokument som håller på att tas fram**
- Plan för grön- och blåstruktur (och rosa)
- Energistrategi (ny energiplan)
- Vattenstrategi
- Kemikalieprogram
- Idrottspolitiskt program
- Kulturpolitiskt program
- Barnkonvention – riktlinjer
- Strategi för laddinfrastruktur för elbilar
- Riktlinjer för flexibla parkeringstal